

Lapsiystävällinen Suomi on tekoja – MLL:n eduskuntavaaliohjelma 2019

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään lapsuuteen. Sen toteutuminen edellyttää vaalikaudet ylittävää tavoitteellista työtä, joka toteuttaa lasten ja nuorten oikeuksia: 1) edistää hyvinvointia, 2) torjuu eriarvoisuutta ja ulkopuolisuutta sekä 3) vahvistaa kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia.

Syntyvyys on laskenut Suomessa vuodesta 2010 lähtien. Vuonna 2017 syntyi hieman yli 50 000 lasta, kun vielä vuonna 2010 syntyneitä oli lähes 61 000. Syntyvyyden raju aleneminen on merkittävä haaste kansantaloudelle. Hyvällä perhepolitiikalla voidaan tukea perheiden hyvinvointia ja mahdollisuuksia perheen perustamiseen.

YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuva lapsistrategia

YK:n lapsen oikeuksien sopimus luo perustan kestäväälle lapsi- ja perhepolitiikalle. Lapsen oikeuksien komitea on kehottanut Suomea kehittämään lapsen oikeuksien sopimusta toteuttavan strategian. Lapsistrategian valmistelutyö on aloitettu kesäkuussa 2018.

- *Toteutetaan lapsen oikeuksien sopimukseen perustuva lapsistrategia, johon kirjataan konkreettiset toimet lasten ja nuorten oikeuksien edistämiseksi. Kansallinen lapsistrategia ohjaa kunnallisten ja alueellisten strategioiden laadintaa. Asetetaan maakunnalliset lapsiasiavaltuutetut edistämään lasten oikeuksia maakuntien ja kuntien palveluissa ja päätöksenteossa.*

Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsen etu on asetettava etusijalle lapsia koskevissa toimissa. Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen. Lasten ja nuorten kuuleminen on tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia. Lasten ja nuorten kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia tulee parantaa.

- *Otetaan käyttöön järjestelmällinen lapsivaikutusten arviointi julkisen vallan päätöksenteossa. Lapsivaikutusten arvioinnissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota heikommassa asemassa eläviin lapsiin ja nuoriin. Lapsivaikutusten arviointi ulotetaan myös talousarviopäätöksiin eli toteutetaan lapsibudjetointi.*

Perhekeskusmalli koko maahan

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisessa tulee hyödyntää lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE-ohjelma) tehtyä kehittämistyötä. Perhekeskus muodostuu lähipalvelujen kokonaisuudesta, joka sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Perhekeskus yhteensovittaa sosiaali- ja terveyspalvelut, varhaiskasvatuksen ja koulun palvelut sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnot. Ehkäisevän työn riittämättömyys ja myös intensiivisen avohoidon puute ovat osaltaan johtaneet lastensuojelun sijaishuollon ja lasten- ja nuorisopsykiatristen palveluiden tarpeen kasvuun. Lasten ja nuorten

kuntoutus- ja terapiapalvelujen saatavuutta tulee parantaa. Näiden palveluiden hankinnassa tulee painottaa laadullisia tekijöitä sekä palvelujen jatkuvuutta lapsen näkökulmasta.

- *Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhteensovittamista sekä yhteistyötä järjestöjen kanssa vahvistetaan uusissa rakenteissa.*
- *Perhekeskustoiminnan kehittämistä jatketaan järjestökumppanuuteen perustuen ja perhekeskusmalli ulotetaan kaikkien lapsiperheiden saataville.*
- *Eriyispalvelujen osaamista tuodaan peruspalvelujen käyttöön.*
- *Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa vahvistetaan varhaista tukea sekä intensiivistä avohoitoa. Lastensuojelun asiakkaiden mielenterveyspalveluiden saatavuus turvataan.*

Lapsi- ja perhelähtöinen perhevapaaudistus

Lasten vanhempien työllisyysaste on Suomessa korkea ja vanhemmat ovat muita maita useammin kokopäivätyössä. Lasten ja perheiden erilaiset tarpeet sekä lapsen ja vanhemman turvallisen kiintymyssuhteen rakentumisen merkitys on huomioitava uudistuksessa. Uudistuksen peruslähtökohtana tulee olla vanhempainvapaan kokonaiskeston pidentäminen. Isälle kiintiöityä ansiosidonnaista vapaata on pidennettävä lyhentämättä äidin tällä hetkellä tarjolla olevaa ansiosidonnaista vapaata.

- *Oikeus vanhempainvapaaseen ja -rahaan pidennetään siihen saakka, kun lapsi täyttää 18 kuukautta (ns. 6+6+6-malli). Uudistus voidaan toteuttaa myös vaiheittain aloittamalla isän vanhempainvapaakauden pidentämisellä. Säilytetään kotihoidon tuki, kuitenkin niin, että 3-vuotta täyttäneiden lasten osalta luovutaan sisarkorotuksesta varhaiskasvatukseen osallistumisen edistämiseksi.*
- *Oikeus joustavaan hoitorahaan laajennetaan kaikkiin alle kouluikäisten lasten vanhempiin sekä perusopetuksen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan vanhempiin. Sairaana lapsen hoitamiseksi tarkoitetun tilapäisen hoitovapaan ikäraja nostetaan nykyisestä 10 vuodesta 13 vuoteen.*

Lapsiperheiden riittävä ja joustava perusturva

Lapsiperheiden sosiaaliturvassa tarvitaan sekä universaalia, kaikkia lapsiperheitä koskevaa sosiaalipolitiikkaa, kuten lapsilisiä ja perhevapaaetuuksia että kohdennettuja toimia, jotka ottavat huomioon perheiden erilaiset tilanteet. Näitä tilanteita ovat muun muassa yksinhuoltajuus, vanhemman tai lapsen sairaus tai vammaisuus, vanhemman työttömyys tai työkyvyttömyys sekä huoltajan menetys. Yksinhuoltajaperheillä köyhyysriski on moninkertainen kahden huoltajan perheisiin nähden ja toimeentulovaikeudet ovat huomattavasti yleisempiä. Työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen on oltava nykyistä joustavampaa. Köyhyys työssäkäynnistä huolimatta on Suomessa nimenomaan lapsiperheitä koskeva ilmiö. Lapsiperheköyhyys on jälleen kääntynyt kasvuun.

- *Lapsilisän ostovoima turvataan palauttamalla indeksisidonnaisuus. Lapsilisä säilytetään universaalina, kaikki lapsiperheet kattavana etuutena.*
- *Yksinhuoltajien tilannetta parannetaan nostamalla lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja tekemällä elatustukeen tasokorotus.*
- *Sosiaaliturvauudistuksessa huolehditaan lapsiperheiden perusturvan – mukaan lukien asumisen tukeminen - riittävästä tasosta. Perusturvaa selkeytetään ja joustavoitetaan.*

Varhaiskasvatustien uudistuksen jatkaminen

Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua ja kehitystä ja kaventaa hyvinvointieroja. Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on vertailumaita alhaisempi. Varhaiskasvatukseen osallistumista tulee edistää kehittämällä laatua ja parantamalla saatavuutta sekä vanhemmille suunnatulla tiedottamisella. Varhaiskasvatuksen tärkeimmät laatutekijät ovat koulutettu henkilökunta, turvalliset ja pysyvät lapsi-aikuissuhteet, riittävän pienet ja pysyvät lapsiryhmät sekä hyvä yhteistyö vanhempien kanssa. Uusi varhaiskasvatustien laki tuli voimaan syyskuussa 2018, mutta siihen jäi oleellisia puutteita: varhaiskasvatukseen tehtyjä leikkauksia ei korjattu eikä lakiin sisällytetty erityisen tuen järjestämistä koskevia säännöksiä.

- *Varhaiskasvatustien uudistamista jatketaan: Subjekttiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen palautetaan ja henkilökunnan mitoituksessa palataan yksi kasvattaja seitsemää kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden -suhdelukuun. Lakiin kirjataan säännökset lapsen tarvitseman tuen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatustien lakiin kirjataan myös konsultoivat psykologipalvelut.*
- *Esiopetusta laajennetaan luomalla nykyisen yksivuotisen esiopetuksen tilalle kaksivuotinen 5-6-vuotiaiden maksuton esiopetus, jossa esiopetus ja varhaiskasvatus muodostavat eheän kokonaisuuden. Perusopetuksen aloittamisajankohta säilytetään nykyisellään.*

Turvallinen ja terveellinen koulu kaikille

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen ja terveelliseen kouluun. Koulukiusaaminen ja koulujen sisäilmaongelmat ovat merkittävä uhka lasten terveydelle, hyvinvoinnille ja oppimiselle. Suomalaisten koululaisten oppimistulokset ovat olleet erinomaiset, mutta viime vuosina tulokset ovat heikentyneet. Tyttöjen ja poikien sekä kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden erot oppimistuloksissa ovat erittäin suuret. Lukutaidon rapautumisesta on hälyttäviä merkkejä. Joka viidenneltä 20-24-vuotiaalta puuttuu peruskoulun jälkeinen tutkinto. Suomen koulutustaso on jäämässä jälkeen OECD-maiden vertailussa.

- *Kiusaamisen ehkäisemistä ja siihen puuttumista vahvistetaan kaikilla koulutusasteilla.*
- *Luodaan valtakunnallinen toimintamalli koulujen ja päiväkotien sisäilmaongelmien selvittämiseen ja ratkaisemiseen. Osoitetaan erillisrahoitus koulu- ja päiväkotirakennusten korjaus- ja uudisrakentamiseen.*
- *Monipuolisen ja hyvän lukutaidon saavuttaminen asetetaan keskeiseksi kehittämiskohteeksi opetuksessa.*

- *Eryteisesti toisen asteen ammatilliseen koulutukseen, johon on viime vuosina suunnattu suuria leikkauksia, lisätään opettajia.*
- *Toteutetaan toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuus.*
- *Vahvistetaan tehostetun ja erityisen tuen voimavaroja perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa.*
- *Varmistetaan kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhoollon riittävät voimavarat.*

Kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus harrastamiseen

Harrastukset tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia ja kehitystä. Harrastukset ovat kaupallistuneet ja kallistuneet. Kuntien vapaa-ajan toimintaa lapsille ja nuorille on supistettu. Eriarvoisuus vapaa-ajan toiminnoissa on kasvanut. Tämä kasvattaa hyvinvointi- ja terveyseroja, sillä esimerkiksi liikunta- ja lukemistottumukset omaksutaan lapsuudessa ja nuoruudessa.

- *Toteutetaan lasten ja nuorten harrastustakuu kunnille myönnettävällä erillisrahoituksella.*
- *Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan saatavuus turvataan kaikille toimintaan hakeville 1.-2.-vuosiluokan oppilaille.*
- *Harrastustoimintaa tuodaan kouluihin osana kerhotoimintaa ja koulupäivän jälkeen.*
- *Lasten ja nuorten kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalveluiden voimavarat turvataan.*

Kansalaisyhteiskuntaa vahvistettava

Vireä kansalaisyhteiskunta on suomalaisen yhteiskunnan ja demokratian vahvuus, josta kannattaa pitää kiinni. Kansalaisjärjestöillä on monipuolisia toimintamuotoja lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) toimii koko maassa 30 000 vapaaehtoisen, 548 paikallisyhdistyksen, 10 alueellisen piirijärjestön ja valtakunnallisen keskusjärjestön voimin. MLL-kokonaisuuteen kuuluvat myös MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö ja MLL:n tutkimussäätiö.

- *Laaditaan kansalaisyhteiskuntastrategia, johon kirjataan konkreettiset toimet kansalaistoiminnan edellytysten turvaamiseksi. Strategialla ohjataan myös kunnallisten ja maakunnallisten strategioiden laadintaa.*
- *Varmistetaan, että uudistuvissa sote- ja maakuntarakenteissa julkisen vallan ja järjestöjen kumppanuus toimii ja että kansalaisjärjestöt voivat saada avustuksia toimintaansa valtiolta, kunnilta ja maakunnilta.*

Hyväksytty Mannerheimin Lastensuojeluliiton liittohallituksessa 27.9.2018.

www.mll.fi

Twitter @MLL_fi